
Európska spoločnosť – charakteristika a aktuálne novely príslušnej legislatívy

Milan Gedeon¹

Abstrakt

Moderné trhové hospodárstvo by nemohlo fungovať bez obchodných spoločností, ktoré predstavujú jeden z jeho najefektívnejších a najvýznamnejších nástrojov. Podnikateľské možnosti jednotlivých subjektov sa vo veľkej miere rozšírili po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie. Voľný pohyb kapitálu a s tým spojený voľný pohyb tovaru a osôb, ako primárne funkcie EÚ, sa mali zabezpečiť aj vznikom nových obchodných spoločností, medzi ktoré patrí európske zoskupenie hospodárskych záujmov, európske družstvo a európska spoločnosť. Tieto európske právne formy podnikania sú upravované nariadeniami EÚ, avšak členské krajiny sú povinné ich doplniť vo väzbe na vzájomnú prepojenosť svojich právnych predpisov. Z uvedených typov obchodných spoločností sa najlepšie etablovala európska spoločnosť (lat. Societas Europaea, skr. SE), ktorá poskytuje nové podnikateľské možnosti, no zároveň vytvára priestor pre rôzne špekulatívne transakcie. Cieľom nadnárodnej i národnej legislatívy je takéto transakcie, respektíve ich dopad eliminovať, ale prijaté ustanovenia zákonov sa svojou pôsobnosťou vzťahujú aj na také subjekty, ktoré uskutočňujú všetky aktivity v súlade s etickými princípmi.

Kľúčové slová

európska spoločnosť, fúzia, smernica ATAD

Abstract

Modern market economy could not function properly without trading companies, that are considered as one of its most effective and important instruments. Business opportunities for individual subjects were broadened magnificently after the Slovak republic entered the European Union. Free movement of capital followed by free movement of goods and persons were supposed to be ensured as primary functions of the EU by the creation of new trading companies, among which the European economic interest grouping, the European Cooperative Company and the European Company can be listed. These European legal forms of business are modified by the EU regulations, but the member states are bound to amend them with regards to mutual inter-connection of their legislations. From the various types of trading companies listed above, the European Company (lat. Societas Europaea, abbr. SE) has established itself the best, because it provides new business opportunities, but at the same time creates space for a spectrum of speculative transactions. The main goal of both international and national legislative is to eliminate these transactions and their results, but the adopted measures of laws apply also to such subjects, that implement all these activities in line with proper ethical principles.

Key words

Anti-Tax Avoidance Directive, fusion, European Company

JEL classification

F23, K34, M48

---

¹ Ing. Milan Gedeon, Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, milangedeon@gmail.com

1 Úvod

Postavenie európskej spoločnosti jasne vystihujú slová prof. Luttera, ktorými v roku 1990 opísal víziu inštitútu európskej spoločnosti: „*Každá európska spoločnosť by mala byť autonómna loď s rôznymi tvarmi a farbami, v závislosti od jej domáceho prístavu označeného na jej komíne.*“ Tieto slová boli citované aj na konferencii „Companies Crossing Borders within Europe“, ktorá sa konala 20. septembra 2007 v holandskom meste Utrecht. V súčasnosti je európska spoločnosť už jednoznačne legislatívne vymedzená ako ďalší typ obchodnej spoločnosti a preto musí dodržiavať viaceré právne predpisy.

Článok je zameraný najmä na právnu úpravu európskej spoločnosti z pohľadu nadnárodnej i národnej legislatívy, pričom jednotlivé kapitoly zahŕňajú viaceré novely relevantných právnych predpisov, ktoré majú významný vplyv na pôsobenie európskej spoločnosti. V rámci charakteristiky európskej spoločnosti je uvedený aj štatistický prehľad, z ktorého zreteľne vyplýva rastúci počet európskych spoločností, ktorý potvrdzuje dôležitosť tejto problematiky. V jednotlivých častiach článku je až na malé výnimky ponechaná terminológia charakteristická pre danú oblasť právnych predpisov, nakoľko v niektorých prípadoch by mohlo byť mäťúce použitie jednotného označenia.

2 Charakteristika európskej spoločnosti

Európska spoločnosť je právna forma podnikania, ktorej myšlienka zavedenia vznikla na pôde Európskej únie (ďalej aj „EÚ“). Jej osobitosť spočíva najmä v tom, že dané subjekty si môžu vybrať krajinu sídla v ktoromkoľvek členskom štáte EÚ. Cieľom vytvorenia tejto právnej formy podnikania bolo zjednodušenie podnikania v rámci celého priestoru Európskej únie. Európska spoločnosť sa považuje za tzv. nadnárodnú európsku obdobu akciovej spoločnosti, ktorá sa zapisuje do obchodného registra v štáte svojho sídla. Právna forma sa v názve spoločnosti označuje skratkou „SE“.

Pôvodná koncepcia nadnárodnej spoločnosti však bola odlišná. Európska spoločnosť mala byť založená na jednotnej právnej úprave v rámci celej EÚ, no riadenie obchodných spoločností, ich právne, finančné, daňové a sociálne oblasti vychádzajú z kultúrnych tradícií jednotlivých štátov a bolo by komplikované prijať unifikovanú úpravu európskej spoločnosti pre všetky členské štáty. Podnikatelia by tak súčasne mali možnosť prostredníctvom európskej spoločnosti obísť viaceré vnútroštátne právne predpisy, v dôsledku čoho by mohlo mať zavedenie tejto novej obchodnej spoločnosti veľmi negatívne následky.

2.1 Právna úprava európskej spoločnosti z pohľadu európskeho práva

Na úrovni EÚ bolo 8. októbra 2001 prijaté nariadenie rady (ES) č. 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) s účinnosťou od 8. októbra 2004 (ďalej len „nariadenie o stanovách SE“) ². Nariadenie o stanovách SE dopĺňa smernica Rady č. 2001/86/ES z 8. októbra 2001 s účinnosťou od 10. novembra 2001 (ďalej len „smernica o SE“), a to v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení s cieľom zabezpečiť, aby zriadenie európskej spoločnosti nevedlo k obmedzeniu postupov pre účasť zamestnancov na riadení, ktoré existujú v spoločnostiach zúčastňujúcich sa na zriadení európskej spoločnosti. Členské štáty boli povinné zapracovať uvedenú smernicu do svojej legislatívy prostredníctvom zákonov alebo iných právnych predpisov a opatrení najneskôr do 8. októbra 2004. Nariadenia a smernica o SE spolu predstavujú základný právny rámec pre úpravu a postavenie európskych spoločností. V každom členskom štáte je bližšie definované postavenie a výkon podnikateľskej činnosti tej európskej

² Na základe rozhodnutia Spoločného výboru EHP č. 93/2002 z 25. júna 2002, ktoré mení a dopĺňa prílohu XXII (Zákony o spoločnostiach) k Dohode o EHP, sa nariadenie uplatňuje aj v ostatných členských štátoch tvoriacich Európsky hospodársky priestor (ďalej aj „EHP“), t. j. v Lichtenštajnsku, v Nórsku a na Islande.

spoločnosti, ktorá má v ňom svoje sídlo. Uvedená legislatíva bola viackrát pozmeňovaná a doplňovaná.

V zmysle nariadenia o stanovách SE sa európska spoločnosť s miestom sídla v členskom štáte EÚ riadi:

- ustanoveniami nariadenia,
- v prípadoch výslovne uvedených v nariadení EÚ o stanovách európskej spoločnosti sa riadi ustanoveniami svojich stanov,
- pokiaľ ide o hľadiská, na ktoré sa nariadenie nevzťahuje, vnútroštátnymi ustanoveniami, ktoré boli prijaté v rámci uplatňovania európskych opatrení osobitne zameraných na európsku spoločnosť a v rámci opatrení, ktoré sa uplatňujú na akciové spoločnosti. Zrušenie, likvidácia, platobná neschopnosť a zastavenie platieb sú z veľkej časti spravované platnými vnútroštátnymi predpismi.

Spoločnosť zriadená v zmysle nariadenia o stanovách SE môže byť založená na území EÚ vo forme európskej akciovej spoločnosti (lat. Societas Europaea, skr. SE) za podmienok a spôsobom upraveným týmto nariadením. Základné imanie európskej spoločnosti je v úhrne aspoň 120 000 eur a musí byť rozdelené na akcie, pričom každý spoločník zodpovedá len do výšky svojho podielu. Dôležité je poznamenať, že európska spoločnosť má právnu subjektivitu a teda vystupuje ako samostatný subjekt. Z právnej úpravy EÚ uvádzame v nasledujúcej časti aspoň základné východiská týkajúce sa najmä založenia európskej spoločnosti.

Európska spoločnosť je zriadená z najmenej dvoch spoločností, ktoré pochádzajú z rôznych členských štátov EÚ. Vznik európskej spoločnosti je teda podmienený existujúcim základom. Pravidlá pre založenie európskej spoločnosti sú spracované v tabuľke 1.

Tab. 1: Možnosti založenia európskej spoločnosti

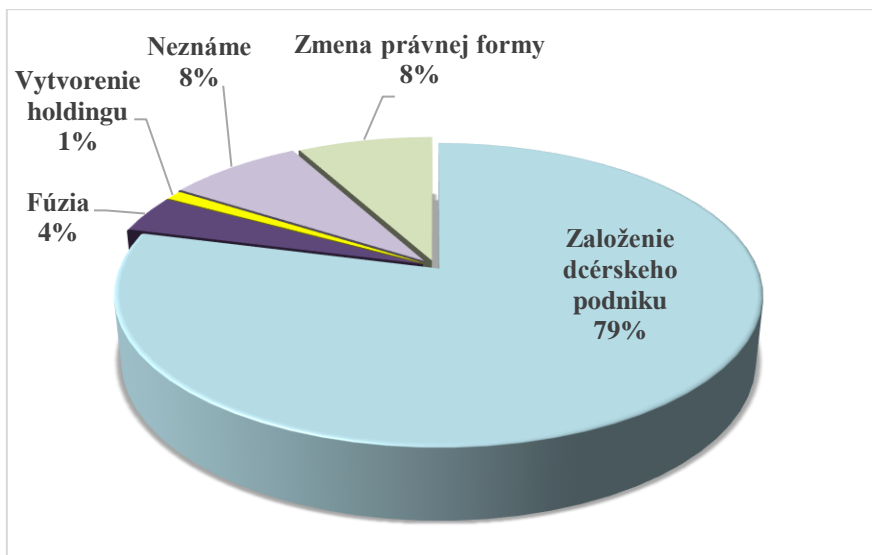
Druh zriadenia	Typ pôvodných spoločností	Povinné kritériá
Zlúčenie/splynutie (s cieľom zriadiť európsku spoločnosť)	akciové spoločnosti	najmenej 2 spoločnosti, ktoré majú sídlo v rôznych členských štátoch EÚ
Zriadenie európskej holdingovej spoločnosti	akciové spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným	najmenej 2 spoločnosti, ktoré majú sídlo v rôznych členských štátoch EÚ alebo musia mať dcérsku spoločnosť alebo pobočku v inom členskom štáte EÚ najmenej 2 roky
Zriadenie európskej dcérskej spoločnosti	spoločnosti, podniky alebo iné právne subjekty	rovnaké ako v predchádzajúcom prípade
Zmenou právnej formy na európsku spoločnosť	akciová spoločnosť	spoločnosť musí mať najmenej dva roky dcérsku spoločnosť v inom členskom štáte
Zriadenie európskej dcérskej spoločnosti	európska spoločnosť	európska spoločnosť môže vytvoriť jednu alebo viac európskych dcérskych spoločností

Zdroj: spracované podľa nariadenia o stanovách SE

V nasledujúcom grafe 1 je znázornený percentuálny podiel vlastníckych transakcií podmieňujúcich vznik európskych spoločností. Založenie dcérskeho podniku (79 %) možno považovať za najčastejší spôsob, avšak je dôležité uviesť, že táto kategória zahŕňa aj možnosť,

v prípade ktorej európska spoločnosť zriadila svoju vlastnú dcérsku spoločnosť. Na základe nasledujúceho grafického spracovania nie je teda možné posúdiť najvyužívanejší spôsob prvotného založenia európskej spoločnosti. Najmenej využívaným spôsobom je jednoznačne vytvorenie holdingu (1 %).

Graf 2: Druhy zriadenia európskej spoločnosti podľa ich využívania v praxi

Zdroj: spracované podľa Carlson, A. (2017)

Sídlo európskej spoločnosti musí byť miesto, na ktorom sa nachádza ústredná správa, a teda skutočné miesto, z ktorého sa riadi podnikateľská činnosť európskej spoločnosti. Sídlo európskej spoločnosti je však možné presunúť v rámci EÚ bez potreby rozpustenia pôvodnej spoločnosti a vytvorenia novej spoločnosti. Práve so sídlom európskej akciovej spoločnosti sa spája aj najväčšia výhoda, keďže sídlo európskej akciovej spoločnosti je možné relatívne rýchlo a efektívne preložiť do iného členského štátu bez toho, aby takáto spoločnosť musela najskôr zaniknúť a znova vzniknúť. Zmenou sídla si európska akciová spoločnosť môže vybrať lepšie podnikateľské prostredie, právny a daňový systém krajiny, ktorý je pre ňu výhodnejší. Zmena sídla nie je možná len v prípadoch, ak sa voči nej začalo konanie na zrušenie, likvidáciu, vyhlásenie konkurzu, na pozastavenie platieb a podobne, alebo ak by to viedlo k vzniku novej právnickej osoby (nariadenie o stanovách SE, čl. 8). Zápis a likvidácia európskej spoločnosti sa informatívne zverejňuje aj v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Riadiaci alebo správny orgán európskej akciovej spoločnosti je povinný pripraviť správu vysvetľujúcu a zdôvodňujúcu právne a ekonomické aspekty preloženia sídla a vysvetľujúcu dôsledky preloženia sídla na spoločníkov, veriteľov a zamestnancov. Na zmenu sídla európskej spoločnosti je tiež potrebné vypracovať a zverejniť návrh. Prijatie rozhodnutia o zmene sídla európskej spoločnosti je podmienené súhlasom jej valného zhromaždenia, pričom rozhodnutie o preložení sídla je možné prijať najskôr po uplynutí dvoch mesiacov od zverejnenia návrhu na preloženie sídla.

Stanovy európskej spoločnosti sa môžu vzťahovať na dva rôzne systémy, pričom je len na rozhodnutí zakladateľov, ktorý systém riadenia si zvolia:

- **dvojstupňový (dualistický) systém**, ktorý okrem valného zhromaždenia akcionárov zahŕňa riadiacu radu a dozornú radu,
- **jednostupňový (monistický) systém**, ktorý zahŕňa len valné zhromaždenie a správnu radu. Ide o jednoduchšiu a flexibilnejšiu metódu riadenia európskej spoločnosti.

Dôležité je poznamenať, že nariadenie o stanovách SE nerieši daňové aspekty európskej spoločnosti, t. j. európske spoločnosti podliehajú daniam a poplatkom vo všetkých členských štátoch EÚ, v ktorých majú zriadené správne strediská. V tejto oblasti nebola možná

harmonizácia, čo je pre samotné podnikateľské subjekty výhodou, pretože si môžu vybrať krajinu, ktorá im vyhovuje z pohľadu priaznivého podnikateľského prostredia.

2.2 Národná právna úprava európskej spoločnosti

Za východiskový právny predpis v SR, ktorý upravuje európsku spoločnosť, možno považovať zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o európskej spoločnosti“), ktorý bol prijatý 9. septembra 2004 s účinnosťou od 1. novembra 2004. Od roku 2004 bol novelizovaný len jedenkrát, a to v roku 2009 zákonom č. 487/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V prípadoch, ktoré nie sú upravené nariadením EÚ o stanovách SE a ani zákonom o európskej spoločnosti, aplikujú sa ustanovenia upravujúce slovenskú akciovú spoločnosť podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“).

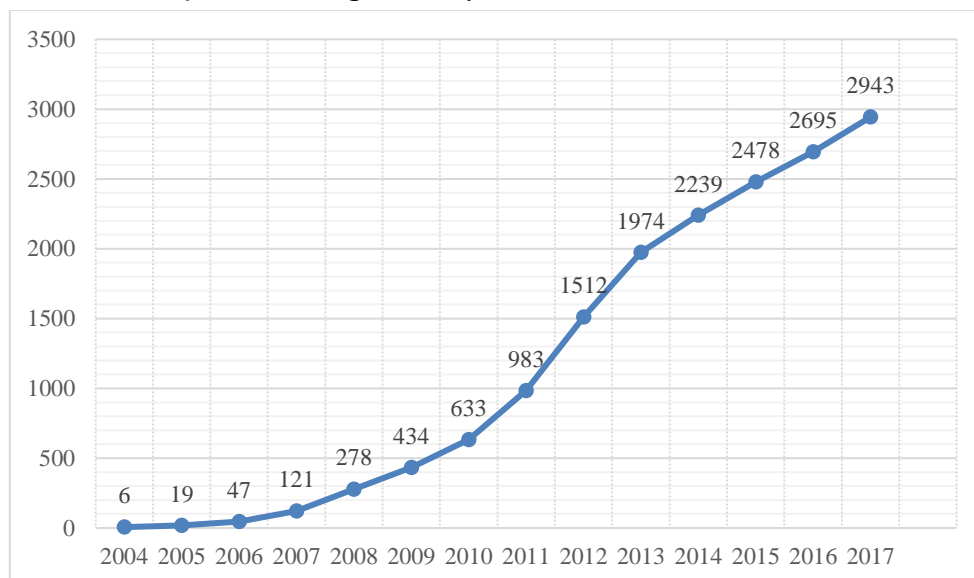
Zákon o európskej spoločnosti sa skladá z dvoch hlavných častí. V prvej časti upravuje najmä premiestnenie sídla európskej spoločnosti, založenie európskej spoločnosti splynutím alebo zlúčením, založenie holdingovej európskej spoločnosti, správu a riadenie európskej spoločnosti a druhá časť je venovaná účasti zamestnancov na riadení európskej spoločnosti. V druhej časti je prebratá Smernica Rady 2001/86/ES z 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňajú stanovy európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení.

Zákon definuje európsku spoločnosť v § 4 ako *právnickú osobu, ktorá sa zapisuje do obchodného registra* podľa § 27 ods. 2 Obchodného zákonníka. Zaujímavosťou je, že na založení európskej spoločnosti so sídlom na území Slovenskej republiky sa môže, za podmienok ustanovených nariadením o stanovách SE, podieľať aj obchodná spoločnosť s ústredím riadenia mimo územia členského štátu Európskej únie alebo iného zmluvného štátu Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

2.3 Štatistické údaje o registrovaných európskych spoločnostiach

Štyri roky po zavedení inštitútu európskej spoločnosti bolo v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru registrovaných iba 278 spoločností, a z toho len v Nemecku a Českej republike bol počet zapísaných spoločností vyšší ako 10. Doteraz najvyšší nárast v počte registrovaných európskych spoločností je zaznamenaný v roku 2012, kedy počet európskych spoločností vzrástol o 529 subjektov oproti predchádzajúcemu roku. Od roku 2013 pribúda ročne približne 242 spoločností (po zohľadnení zrušených spoločností). K 31. decembru 2017 bolo registrovaných celkovo 2 943 európskych spoločností. V nasledujúcom grafe 2 je zobrazený vývoj počtu registrovaných európskych spoločností od roku 2004 až do roku 2017.

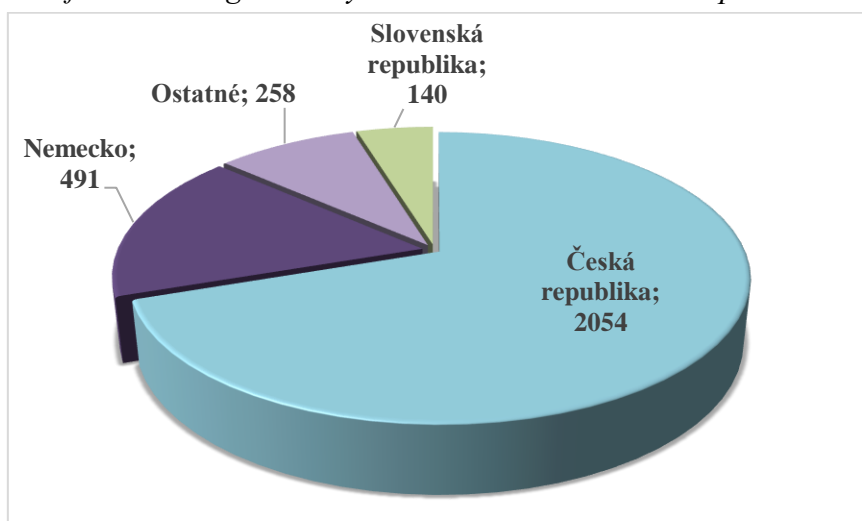
Graf 2: Počet registrovaných SE v rokoch 2004 až 2017

Zdroj: vlastné spracovanie na základe databázy európskych spoločností (ETUI, 2018)

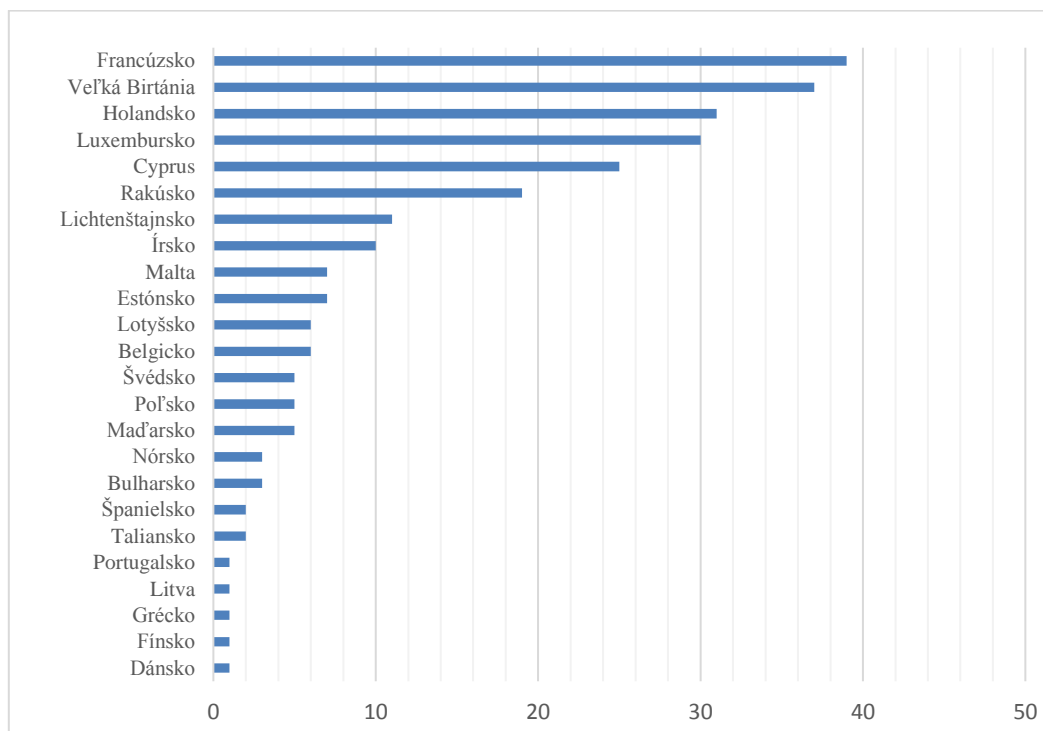
Počet európskych spoločností sa v jednotlivých krajinách EÚ výrazne odlišuje, pričom najväčší počet európskych spoločností je v Českej republike, kde bolo ku koncu roka 2017 registrovaných 2 054 spoločností. Výber vhodného sídla môže priniesť európskej spoločnosti viaceré výhody, a preto by bolo zaujímavé zanalyzovať dôvody výberu danej krajiny. V nasledujúcej časti sú graficky spracované európske spoločnosti z hľadiska ich počtu v jednotlivých krajinách EÚ. Vzhľadom na veľké rozdiely medzi počtom spoločností registrovaných v príslušných krajinách sú údaje z databázy Európskeho odborového inštitútu spracované do dvoch samostatných grafov (graf 3 a graf 4) a to tak, že v grafe 4 sú porovnané len krajiny s nižším počtom európskych spoločností (označené ako „ostatné“ v grafe 3). V grafoch sú zahrnuté okrem krajín EÚ aj ostatné členské krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru. V krajinách, ako je Chorvátsko, Rumunsko alebo Slovinsko, nie sú registrované žiadne európske spoločnosti.

Graf 3: Počet registrovaných SE k 31. decembru 2017 podľa sídla

Zdroj: vlastné spracovanie na základe databázy európskych spoločností (ETUI, 2018)

*Graf 4: Počet registrovaných SE v ostatných krajinách EÚ/EHP
k 31. decembru 2017*

Zdroj: vlastné spracovanie na základe databázy európskych spoločností (ETUI, 2018)

3 Novelizácia zákona o účtovníctve

V októbri 2017 bol Národnou radou SR prijatý zákon č. 275/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Novela sa zameriava na viaceré aspekty účtovníctva podnikateľov, napríklad zavádza inštitút osobitne závažného porušenia zákona o účtovníctve, predlžuje archivačnú lehotu účtovných dokladov na desať rokov, upravuje postup zaradenia nástupníckej účtovnej jednotky do veľkostných skupín, odstraňuje technické problémy pri zmene právnej formy najmä účtovných jednotiek v oblasti školstva, poveruje daňový úrad, aby vyzval účtovnú jednotku na odstránenie nedostatkov, ak účtovná jednotka neuložila účtovné dokumenty, nevyplnila všeobecné náležitosti správne, ak doručené podanie bolo neúplné alebo podľa nesprávneho ustanoveného vzoru na predkladanie dokumentov.

Článok je zameraný najmä na dve zmeny, ktoré sa týkajú priamo európskej spoločnosti. V § 17a zákona o účtovníctve sa odsek 3, ktorý poskytuje účtovným jednotkám možnosť rozhodnúť sa pre zostavenie individuálnej účtovnej závierky podľa IFRS³, dopĺňa písmenom e), ktorým sa rozširuje okruh účtovných jednotiek, ktoré môžu (nemusia) postupovať podľa IFRS, aj na európsku spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky, európske družstvo so sídlom na území Slovenskej republiky alebo európske zoskupenie hospodárskych záujmov so sídlom na území Slovenskej republiky, ak pred premiestnením sídla na územie Slovenskej republiky zostavovali individuálnu účtovnú závierku podľa osobitných predpisov. Európska spoločnosť má postavenie nadnárodnej spoločnosti, a preto by mala vykazovať informácie

³ Skratkou IFRS sú označené Medzinárodné štandardy finančného vykazovania, angl. International Financial Reporting Standards, ktoré zahŕňajú: Medzinárodné účtovné štandardy (IAS), Medzinárodné štandardy finančného vykazovania (IFRS) a súvisiace interpretácie k jednotlivým štandardom (SIC, resp. IFRIC).

o finančnej situácii v takej podobe, aby boli užitočné pre jednotlivých používateľov. Používateľmi informácií o finančnej situácii, čiže používateľmi účtovnej závierky sú v tomto prípade subjekty z rôznych krajín EÚ, a preto uvedená zmena má podstatný význam. Európske spoločnosti však nie sú povinné postupovať podľa IFRS (majú možnosť výberu), čo sa dá opodstatniť tým, že medzi nimi figurujú aj malé účtovné jednotky a práve jedným z dôvodov presunu účtovnej jednotky môže byť aj legislatíva príslušnej krajiny.

Druhou zmenou by sa malo z hľadiska účtovníctva zjednodušiť premiestnenie sídla európskej spoločnosti z inej členskej krajiny na územie SR. V zákone o účtovníctve sa § 25 upravujúci oceňovanie dopĺňa odsekom 9, ktorý znie nasledovne:

„Ocenenie majetku a záväzkov obstarávacou cenou, vlastnými nákladmi alebo reálnou hodnotou európskou spoločnosťou, európskym družstvom a európskym zoskupením hospodárskych záujmov pred premiestnením sídla na územie Slovenskej republiky sa považuje za ocenenie obstarávacou cenou, vlastnými nákladmi alebo reálnou hodnotou aj po premiestnení sídla na územie Slovenskej republiky.“

V nadväznosti na aktuálnu zmenu v zákone o účtovníctve je otázne, či sa zmenou sídla európskej spoločnosti skutočne zachová tá istá reálna hodnota. Obstarávacia cena a vlastné náklady predstavujú historické ceny a z tohto dôvodu je logické ich ponechať v rovnakej výške aj po premiestnení sídla do inej krajiny, v tomto prípade na územie SR. V prípade reálnej hodnoty by však malo ísť o vyjadrenie férovej, resp. objektívnej hodnoty (z angl. fair value), ktorá vo významnej miere závisí aj od príslušného trhového prostredia. S touto skutočnosťou by bolo potrebné skúmať dôvod zmeny sídla účtovnej jednotky, pretože napríklad pri zmene trhu by ju bolo vhodné revidovať. V konečnom dôsledku sa však pri následnom ocenení očakáva, že sa reálna hodnota bude revidovať vzhľadom na zmeny, ktoré sa uskutočnia kumulatívne ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

Novela zákona o účtovníctve by mala skvalitniť boj proti daňovým podvodom a premietnuť praktické požiadavky praxe požadujúce úpravu v systéme účtovania, vykazovania a zverejňovania účtovnej závierky. Skutočné konzekvencie tejto novely však budeme môcť pozorovať až po uplynutí určitého času na základe odozvy praxe.

4 Novelizácia daňovej legislatívy

Európska spoločnosť je z daňového hľadiska upravovaná národnou právnou úpravou toho členského štátu, v ktorom má sídlo. V SR sú východiskovými právnymi predpismi upravujúcimi daňovú legislatívu najmä nasledujúce dva zákony:

- zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“),
- zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z pridanej hodnoty“)

a keďže európska spoločnosť je právnickou osobou, tak je povinná ich dodržiavať rovnako, ako aj ostatné obchodné spoločnosti.

Z pohľadu európskej spoločnosti je zaujímavou oblasťou transferové oceňovanie. Vychádzajúc zo zariadenia európskej spoločnosti v prvej kapitole je zrejmé, že v európskej spoločnosti existuje vzájomný vzťah subjektov dvoch alebo viacerých členských štátov. Podľa smernice OECD o transferovom oceňovaní pre nadnárodné spoločnosti a správu daní, sa považuje európska spoločnosť za zahraničnú závislú osobu⁴, pretože v jej prípade ide o

⁴ Zahraničnou závislou osobou sa v zmysle § 2 písm. r) zákona o dani z príjmov rozumie vzájomne prepojená tuzemská fyzická osoba, tuzemská právnická osoba alebo tuzemský subjekt so zahraničnou fyzickou osobou, zahraničnou právnickou osobou alebo zahraničným subjektom.

tuzemskú právnickú osobu vzájomne prepojenú so zahraničnou právnickou osobou. Obdobne sa chápe aj vzťah slovenskej európskej spoločnosti a jej prevádzok v zahraničí.

4.1 Smernica ATAD

Jednou z najväčších priorít Európskej únie v oblasti medzinárodného zdaňovania zostáva naďalej boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, čoho dôkazom je prijatá smernica Rady 2016/1164/EÚ z 12. júla 2016, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu (ďalej len smernica „ATAD“, angl. Anti-Tax Avoidance Directive). Členské štáty sú povinné prijať a publikovať ustanovenia zákonov v súlade s ATAD najneskôr do 31. decembra 2018 (až na prípustné výnimky), ktoré budú platné od 1. januára 2019.

Smernica ATAD má zabezpečiť, aby bola daň platená tam, kde sa vytvárajú zisky a hodnoty. Obsahuje záväzné opatrenia, ktoré musela aj Slovenská republika aplikovať za účelom zamedzenia agresívneho daňového plánovania. Cieľom tejto smernice je zároveň uľahčiť výmenu informácií medzi finančnými spravodajskými jednotkami pri identifikácii a sledovaní podozrivých transakcií. Uvedená tematika veľmi úzko súvisí aj s európskou spoločnosťou, ktorá vo všeobecnosti pôsobí na nadnárodnej úrovni a v konečnom dôsledku tvorí určitý konsolidovaný celok. Nasledujúca časť je preto venovaná novele zákona o dani z príjmov v nadväznosti na smernicu ATAD s dôrazom na vymedzenie kontrolovanej zahraničnej spoločnosti, ktorej sa smernica týka.

S účinnosťou od 1. januára 2019 sa v celej EÚ majú zaviesť pravidlá pre kontrolované zahraničné spoločnosti, ktoré spočívajú v priradení príjmov nízko zdaňovanej kontrolovanej dcérskej spoločnosti jej materskej spoločnosti. Členské krajiny majú na výber dve alternatívy, ako postupovať v prípade určenia základu dane materskej spoločnosti ako slovenského rezidenta. Prvou možnosťou je zdaňovanie pasívnych príjmov, ako napríklad úrokov plynúcich z finančných aktív, licenčných poplatkov plynúcich z duševného vlastníctva, dividend, príjmov z prevodu podielov. Zdaňovanie pasívnych príjmov sa však nemôže aplikovať, ak kontrolovaná zahraničná spoločnosť vykonáva podstatnú ekonomickú činnosť podporovanú personálom, zariadením, aktívami a priestormi (tieto skutočnosti musia byť preukázateľné).

Druhou možnosťou je zdaňovanie príjmov plynúcich z mechanizmov, ktoré nie sú skutočné a ktoré sa zaviedli s hlavným cieľom získať daňovú výhodu. Príkladom môže byť situácia, kedy kontrolovaná zahraničná spoločnosť nevlastní aktíva alebo nepodstupuje riziká, z ktorých plynie jej celý príjem alebo časť jej príjmu, ktorý by nedosiahla, ak by nebola kontrolovaná. Práve túto možnosť si zvolila aj Slovenská republika.

V SR bola smernica implementovaná prostredníctvom zákona č. 344/2017 Z. z. zo 7. decembra 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

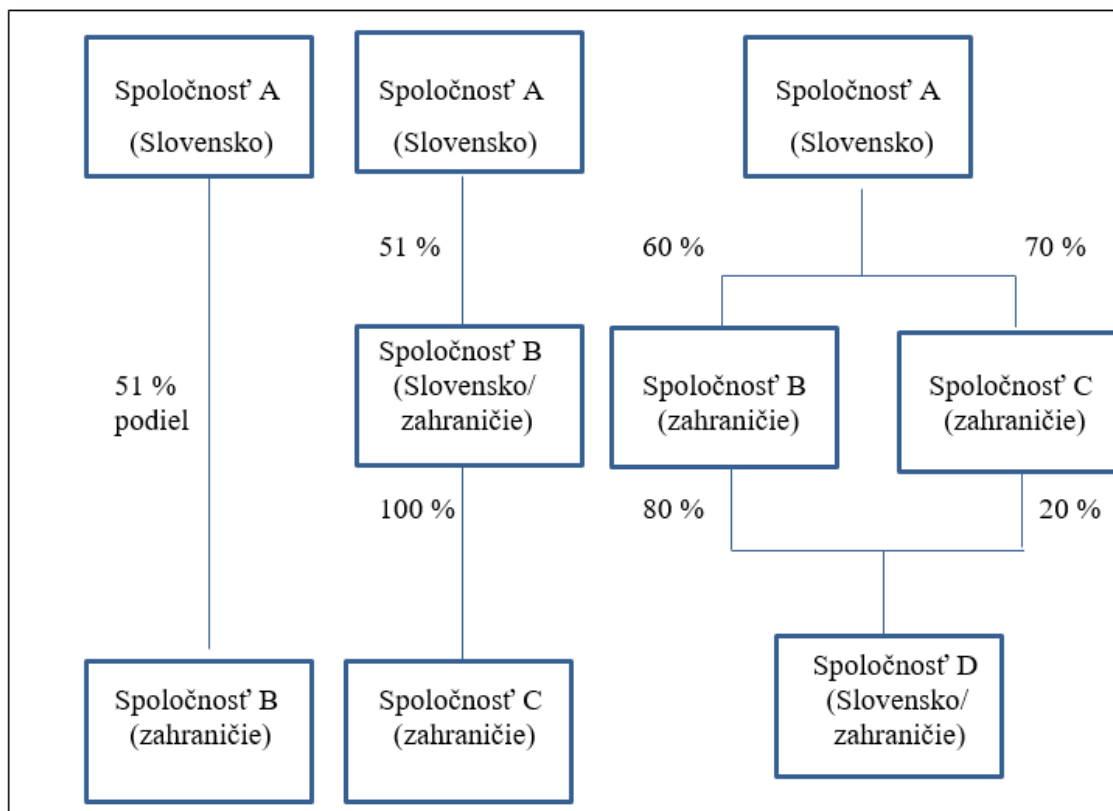
Kontrolovaná zahraničná spoločnosť (ďalej aj „KZS“) je v zmysle § 17h zákona o dani z príjmov vymedzená ako právnická osoba alebo subjekt so sídlom v zahraničí, ak:

- 1.) slovenský rezident sám alebo spolu so závislými osobami má priamy alebo nepriamy podiel na základnom imaní, hlasovacích právach alebo má nárok na podiel na zisku viac ako 50 % (schéma 1) a zároveň
- 2.) daň z príjmov právnickej osoby platená kontrolovanou zahraničnou spoločnosťou je nižšia ako 50 % z dane vypočítanej podľa § 17 až § 29 zákona o dani z príjmov, ktorú by platila kontrolovaná zahraničná spoločnosť na Slovensku.

Závislou osobou sa v súlade s § 2 písm. n) zákona o dani z príjmov rozumie:

- 1.) blízka osoba (vymedzená v zmysle § 116 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník),
- 2.) ekonomicky, personálne alebo inak prepojená osoba alebo subjekt (vymedzená v zmysle § 2 písm. o) a p) zákona o dani z príjmov),
- 3.) osoba alebo subjekt, ktorý je na účely konsolidácie súčasťou konsolidovaného celku.

Schéma 1: Vzťah medzi slovenským rezidentom a KZS

Zdroj: vlastné spracovanie

Súčasťou základu dane slovenského rezidenta (materskej spoločnosti) budú aj príjmy kontrolovanej zahraničnej spoločnosti v takom rozsahu, v akom je k tomuto príjmu (výnosu) priraditeľný majetok a riziká, ktoré súvisia s vykonávaním významných funkcií rezidentom. Príjmy (výnosy) kontrolovanej zahraničnej spoločnosti zahrnuté do základu dane rezidenta sa priradia v súlade s princípom nezávislého vzťahu podľa § 18 ods. 1 (zákon o dani z príjmov, § 17 ods. 6). Do základu dane rezidenta sa zahrnú aj príjmy kontrolovanej zahraničnej spoločnosti plynúce z opatrenia alebo viacerých opatrení, ktoré nie sú skutočné a ktoré boli vykonané za účelom získania daňovej výhody⁵ (zákon o dani z príjmov, § 17 ods. 4). Zaplatenú daň kontrolovanej zahraničnej spoločnosti je možné započítať na daňovú povinnosť spôsobom podľa § 45 zákona o dani z príjmov (zákon o dani z príjmov, § 17 ods. 8).

Celý postup určenia daňovej povinnosti plynúci z nových pravidiel teda spočíva v tom, že slovenský rezident kontrolujúci zahraničnú spoločnosť musí porovnať sumu dane z príjmu, ktorú zaplatí zahraničná spoločnosť v zahraničí so sumou dane, ktorú by zaplatila táto spoločnosť podľa slovenskej daňovej legislatívy a tento rozdiel je povinný dodaním na Slovensku v rámci svojho daňového priznania. Presný postup je špecifikovaný v §17f zákona o dani z príjmov.

⁵ Do základu dane sa zahrnú takéto príjmy iba v rozsahu, v akom k nim nebola vykonaná úprava základu dane podľa § 17 ods. 5 zákona o dani z príjmov.

5 Novelizácia Obchodného zákonníka

Európska spoločnosť je obchodnou spoločnosťou a musí dodržiavať aj príslušné ustanovenia Obchodného zákonníka. Posledná časť príspevku je preto venovaná aktuálnym zmenám vyplývajúcim z novely Obchodného zákonníka⁶. Cieľom novely je okrem iného zabrániť aj podvodnému rozdeľovaniu, zlúčovaniu a splynutiu, a preto v tejto oblasti boli ustanovené významné zmeny. Zlúčenie a splynutie patria medzi spôsoby, akými môžu európske spoločnosti vzniknúť a ktoré sú rovnako využívané aj jestvujúcimi európskymi spoločnosťami, čo potvrdzuje dôležitosť tejto novely aj v kontexte európskej spoločnosti.

Novela Obchodného zákonníka ustanovuje⁷:

- podmienky, ktoré musia byť splnené ku dňu účinnosti splynutia, zlúčenia alebo rozdelenia spoločnosti,
- povinnú správu audítora pri zlúčení, splynutí alebo rozdelení spoločnosti,
- lehotu pre podanie návrhu na zápis zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia spoločnosti do obchodného registra,
- povinné oznámenie zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia spoločnosti správcovi dane a záložnému veriteľovi, konkrétne 60 dní pred dňom konania valného zhromaždenia. Podľa informácií z ministerstva financií sa táto lehota stanovila najmä pre potreby správcu dane. Po získaní informácií o plánovanej transakcii môže daňový úrad vzhľadom na rizikovosť daného subjektu spustiť daňovú kontrolu a tak bude monitorovať priebeh celej transakcie.

V súvislosti s úpravou transakcií, ako je rozdelenie, zlúčenie a splynutie, chceme poukázať aj na súvisiacu zmenu zapracovanú v novele zákona o dani z príjmov. Vymenované transakcie a tiež realizovanie nepeňažného vkladu bude možné vykonať už len v reálnych cenách, čiže podľa znaleckých posudkov (zákon o dani z príjmov, § 17b a § 17c). Takýto postup by mohol obmedziť vykonávanie rôznych špekulatívnych transakcií.

6 Záver

Európska spoločnosť vznikla s cieľom zjednodušiť podnikanie v rámci celého priestoru Európskej únie, ktorý by mal predstavovať spoločný trh všetkých členských krajín bez akýchkoľvek hraníc. Od zavedenia európskej spoločnosti do praxe vzrástol záujem o skúmanú kategóriu obchodnej spoločnosti niekoľkonásobne. Medzi najväčšie výhody európskej spoločnosti patrí pomerne jednoduché premiestnenie jej sídla, čo je samozrejme v súlade s cieľom Európskej únie, ale na širšiu diskusiu zostáva otázka, za akým účelom vznikajú tieto spoločnosti a tiež, za akým účelom premiestňujú svoje sídlo. Jednou z odpovedí by mohla byť optimalizácia daňovej povinnosti, keďže harmonizácia v oblasti priamych daní je na veľmi nízkej úrovni.

Daň z príjmov právnických osôb je typom dane, ktorý vo významnej miere ovplyvňuje podmienky podnikania na trhu, pretože kapitál je mobilným faktorom, ktorý sa môže operatívne presúvať do krajín s výhodnejšími daňovými podmienkami. Hlavným a dlhodobým cieľom EÚ je implementácia spoločného konsolidovaného základu dane právnických osôb. Jednotný základ dane by pre právnické osoby znamenal určité výhody, ale aj nevýhody. V porovnaní s prvotným cieľom Európskej komisie v oblasti priamych daní sa v súčasnosti už Európska únia neusiluje o harmonizáciu sadzieb daní, ale skôr o zjednotenie daňových základov.

Mnohé subjekty však reálne nepremiestňujú svoju podnikateľskú činnosť do iných krajín, ich cieľom je presunúť len zisky do krajín s nižším daňovým zaťažením. Európska únia sa prostredníctvom európskeho práva snaží bojovať proti takýmto podvodom. S rozmachom

⁶ Zákon č. 264/2017 Z. z. z 12. októbra 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁷ Metodické dni k dani z príjmov a účtovníctvu, Vyhne, 4. december 2017.

spoločného trhu neustále implementuje aj nariadenia, resp. smernice, ktoré majú významné konzekvencie na daňovú legislatívu príslušných krajín. Príkladom je neustále aktualizovaná smernica OECD o transferovom oceňovaní pre nadnárodné spoločnosti a správu daní, smernica ATAD, prípadne iné.

Prijatá právna úprava obmedzujúca voľnosť jednotlivých subjektov môže na jednej strane vo významnej miere eliminovať podvodné aktivity, no na strane druhej môže mať aj negatívny dopad na činnosť menších spoločností, ktoré nemajú v úmysle vykonávať špekulatívne transakcie. Síce aktuálne zmeny v zákonoch sa dotýkajú skôr spoločností s väčším obratom, no transferové oceňovanie medzi „prepojenými“ subjektami pokrýva vo väzbe na definíciu závislej osoby neopodstatnene veľa subjektov. Spoločnosti tak musia vypracovávať administratívne náročnú transferovú dokumentáciu, ktorú musia pravidelne aktualizovať. Pri zohľadnení ďalších právnych predpisov a neustálych zmien v podnikateľskom prostredí predstavuje súčasná právna úprava náročnú administratívnu súčasť podnikateľskej činnosti, ktorá by mohla odradiť európske spoločnosti od premiestnenia sídla práve do SR. Smernice a nariadenia EÚ sú platné pre všetky členské štáty, a síce konečný dopad na podnikateľské subjekty závisí aj od spôsobu implementovania smernice.

Uvedeným okolnostiam neprispieva ani skutočnosť, že účtovníctvo je v Slovenskej republike úzko späté s daňovým systémom a predstavuje východiskový zdroj informácií a podklad pre výpočet daňových povinností účtovnej jednotky. V posledných rokoch však možno zaznamenať neustále intervencie do daňových zákonov, v dôsledku ktorých už účtovníctvo pomaly stráca na dôležitosť funkcie poskytovania informácií na výpočet daňových povinností, a to najmä v oblasti dane z príjmov (posledná novela zákona o dani z príjmov zahŕňa 130 bodov). Transformácia výsledku hospodárenia pred zdanením na základ dane si v súčasnosti vyžaduje veľké množstvo krokov a operácií, čo sa snažia mnohé spoločnosti eliminovať, napríklad nastavením rovnakých účtovných a daňových odpisov, presúvaním nákladov do účtovných období s ktorým časovo a vecne nesúvisia (aby nemuseli osobitne sledovať výdavky po zaplatení) a podobne. Výsledkom tejto situácie môže byť porušenie najvyššej zásady účtovníctva, a to verného a pravdivého zobrazenia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva.

V kapitole 3 sú uvedené účinné zmeny zákona o účtovníctve, ktoré sa týkajú priamo európskej spoločnosti. Zmeny nie sú rozsiahle, ale v tomto prípade v konečnom dôsledku pomôžu čiastočne zjednodušiť podnikanie európskych spoločností v SR.

Príspevok je čiastkovým výstupom riešenia projektu mladých vedeckých pracovníkov a doktorandov I-18-111-00 Rozvoj digitalizácie v podnikateľskom subjekte v kontexte účtovnej a daňovej legislatívy.

Literatúra

- [1] Baštincová, A. (2016). *Účtovníctvo a dane právnických osôb*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [2] Carlson, A. (2017). *SE Companies in 2017*. Retrieved February 2, 2018, from <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures>
- [3] Máziková, K., Ondrušová, L., & Seneši, N. (2016). *Účtovníctvo vlastníckych transakcií*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [4] Nariadenie rady (ES) č. 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE).
- [5] Oznámenie Komisie o revízii smernice Rady 2001/86/ES z 8. októbra 2001.
- [6] Rozhodnutie Spoločného výboru EHP č. 93/2002 z 25. júna 2002, ktoré mení a dopĺňa prílohu XXII (Zákony o spoločnostiach) k Dohode o EHP.
- [7] Smernica Rady 2001/86/ES z 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňajú stanovy európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení.

-
- [8] Smernica Rady 2016/1164/EÚ z 12. júla 2016, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu.
  - [9] Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
  - [10] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
  - [11] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
  - [12] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
  - [13] Zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
  - [14] Zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní v znení neskorších predpisov.
  - [15] Zákon č. 264/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
  - [16] Zákon č. 275/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
  - [17] Zákon č. 344/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.